

POLOŽAJ I KONKURENTNOST UNIVERZITETA U NOVOM SADU U KONTEKSTU EVROPSKIH PROJEKATA: ANALIZA PARTNERA IZ SRBIJE

Marko Štaka¹, Miroslav Stefanović², Darko Stefanović³, Slavko Rakić⁴

^{1,2,3,4}Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad, Srbija

⁴Tehnološki univerzitet u Talinu, Talin, Estonija

¹marko.staka@uns.ac.rs, ²mstef@uns.ac.rs, ³darko.stefanovic@uns.ac.rs, ⁴slavko.rakic@uns.ac.rs,

⁴slavko.rakic@taltech.ee

Kratak sadržaj: Učešće organizacija iz Republike Srbije u projektima finansiranim iz programa Evropske unije predstavlja značajan pokazatelj njihovog institucionalnog uticaja, međunarodne vidljivosti i konkurentnosti u Evropskom istraživačkom i obrazovnom prostoru. Cilj ovog rada je da sagleda trenutno stanje i konkurentnost institucija iz Srbije u EU projektima, sa posebnim fokusom na pozicioniranje Univerziteta u Novom Sadu. Istraživanje je zasnovano na javno dostupnim podacima Evropske komisije, pri čemu je izvršena agregacija podataka svih visokoškolskih ustanova, instituta i drugih univerzitetskih organizacija kako bi se prevazišli problemi nastali usled različitih istorijskih praksi registracije institucija i dobila realna slika učešća projekata po univerzitetima. Analizom je obuhvaćena struktura partnera iz Srbije, raspodela projekata po univerzitetima, kao i tipovi programa u kojima UNS ostvaruje najveću aktivnost. Komparativna analiza sa ostalim univerzitetima iz Srbije omogućava sagledavanje relativne pozicije UNS-a i identifikaciju potencijala za dalje unapređenje međunarodne saradnje i projektne konkurentnosti.

Ključne reči: EU projekti, Univerzitet u Novom Sadu, internacionalizacija, projektne konkurentnost

THE POSITION AND COMPETITIVENESS OF THE UNIVERSITY OF NOVI SAD IN THE CONTEXT OF EUROPEAN PROJECTS: AN ANALYSIS OF PARTNERS FROM SERBIA

Abstract: Participation of organizations from the Republic of Serbia in projects funded by European Union programs represents an important indicator of their institutional impact, international visibility, and competitiveness within the European research and education area. The aim of this study is to assess the current status and competitiveness of Serbian institutions in EU projects, with a particular focus on the positioning of the University of Novi Sad (UNS). The research is based on publicly available data from the European Commission, and includes the aggregation of data from all higher education institutions, research institutes, and other university-affiliated organizations in order to overcome issues arising from historical differences in institutional registration practices and to provide a realistic picture of project participation at the university level. The analysis covers the structure of Serbian partners, the distribution of projects across universities, and the types of programs in which UNS demonstrates the highest level of activity. Comparative analysis with other Serbian universities allows for an evaluation of UNS's relative position and the identification of potential for further enhancement of international cooperation and project competitiveness.

Key Words: EU projects, University of Novi Sad, internationalization, project competitiveness

1. UVOD

Učešće obrazovnih, istraživačkih i drugih organizacija iz Republike Srbije u projektima finansiranim iz programa Evropske unije predstavlja značajan indikator njihove međunarodne vidljivosti, inovacionog potencijala i stepena usklađenosti sa evropskim standardima u oblasti istraživanja i obrazovanja. Programi poput *Horizon Europe*, *Erasmus+*, *Creative Europe* i *Citizens, Equality, Rights and Values* (CERV) omogućavaju institucijama iz Srbije pristup finansijskim resursima namenjenim unapređenju naučnoistraživačkih, obrazovnih i razvojnih kapaciteta.

Republika Srbija, kao država kandidat za članstvo u Evropskoj uniji i pridružena zemlja (engl. *associated country*) u okviru više programa EU, ima mogućnost punopravnog učešća u projektnim aktivnostima pod uslovima koji su u velikoj meri izjednačeni sa državama članicama Evropske unije [1]. Ovaj status omogućava institucijama visokog obrazovanja, istraživačkim organizacijama, javnim ustanovama i organizacijama civilnog društva da konkurišu za sredstva, razvijaju međunarodna partnerstva i jačaju institucionalne kapacitete za inovacije i transfer znanja [2]. Studije pokazuju da mobilnost u okviru EU programa može ublažiti negativne efekte odliva mozgova i povećati transfer znanja [3]. Istovremeno, takav vid saradnje doprinosi intenziviranju povezivanja sa evropskim istraživačkim i obrazovnim mrežama, kao i povećanju konkurentnosti domaćih institucija na međunarodnom nivou.

U ovom radu analizira se položaj i konkurentnost Univerziteta u Novom Sadu (UNS) u odnosu na druge institucije iz Republike Srbije, na osnovu javno dostupnih podataka Evropske komisije sa portala *EU Funding & Tenders* [4]. Posebna pažnja usmerena je na kvantitativni pregled realizovanih projekata, strukturu partnera i

metodološke izazove u interpretaciji podataka. Cilj je da se sagledaju realni kapaciteti i pozicioniranje UNS u evropskom istraživačkom i obrazovnom prostoru.

2. PREGLED TRENUTNOG STANJA PARTNERA IZ SRBIJE U EU PROJEKTIMA

Podaci prikupljeni iz [4] ukazuju da je do sada identifikovano ukupno 8.414 partnera iz Republike Srbije uključenih u projekte finansirane od strane Evropske unije. Od navedenog broja, 28 čine fizička lica, dok preostalih 8.386 predstavljaju organizacije, uključujući naučnoistraživačke institucije, univerzitete, javne ustanove i neprofitne organizacije. Analiza pokazuje da među registrovanim subjektima veći deo organizacija nije ostvario projektno finansiranje:

- 7.336 organizacija nije imalo nijedan dobijeni projekat,
- 1.078 organizacija je imalo najmanje jedan dobijeni projekat.

Ovi rezultati ukazuju na činjenicu da većina prijavljenih partnera ili nije uspela da obezbedi sredstva kroz prijavljene projekte ili uopšte nije bila aktivna u procesu prijavljivanja. 1.078 organizacija ukupno je realizovalo 3.582 projekata, pri čemu je prosečan broj projekata po organizaciji 3,3. Najveći broj uključenih subjekata dolazi iz sektora nevladinih organizacija (360). Posmatrano po učinku uspešnosti dobijenog projekta, najbolje rezultate ostvaruju visokoškolske i srednjoškolske ustanove sa 798 dobijenih projekata na 93 organizacije (8,6 po organizaciji). Sektor visokog i srednjeg obrazovanja značajno nadmašuje sve ostale uključujući i istraživačke organizacije. Raspodela dobijenih projekata i broj organizacija po sektorima prikazana je u tabeli 1.

Tabela 1 – Raspodela organizacija i dobijenih projekata prema tipu organizacije

R. br.	Tip organizacije	Broj organizacija sa dobijenim projektom	Ukupan broj dobijenih projekata	Broj projekata po organizaciji
1.	Visokoškolska ili srednjoškolska ustanova	93	798	8,6
2.	Malo ili srednje preduzeće	3	24	8,0
3.	Istraživačka organizacija	63	420	6,7
4.	Nevladina organizacija	360	979	2,7
5.	Javna organizacija	124	331	2,7
6.	Privatna profitna organizacija	283	664	2,3
7.	Drugo	152	336	2,4
Ukupno:		1078	3582	3,3

Visok prosečan broj projekata za visokoškolske i srednjoškolske ustanove ukazuje na razvijene institucionalne kapacitete, iskustvo u pripremi i upravljanju projektima i kontinuitet učešća u projektnim programima. Ovi rezultati potvrđuju da visokoškolske ustanove nisu samo učesnici u projektima, već ključni nosioci i generatori projektnih aktivnosti. Može se zaključiti da visokoškolske ustanove imaju potencijal da deluju kao pokretači saradnje i znanja u širem institucionalnom okruženju.

Raspodela dobijenih projekata po gradovima ukazuje na centralizaciju projektnih aktivnosti u Beogradu, Novom Sadu, delimično Nišu i Kragujevcu, dok organizacije iz manjih gradova i perifernih oblasti učestvuju u značajno manjem obimu. Ovi podaci ukazuju da postoje regionalne razlike u institucionalnoj spremnosti i resursima za pripremu i realizaciju EU projekata. Od 1.078 organizacija koje su ostvarile barem jedan projekat, njih 586 (54,4%) je sa područja Beograda, 166 (15,6%) iz Novog Sada, 62 (5,8%) iz Niša, dok je iz Kragujevca 25 organizacija (2,3%). Preostalih 22,1% organizacija dolazi iz drugih lokalnih zajednica u Srbiji. Uočavanjem ovih nedostataka ukazuje se potreba za sistematskim jačanjem projektnih kompetencija u institucijama van glavnih univerzitetskih centara.

3. ANALIZA REALIZOVANIH PROJEKATA PO UNIVERZITETIMA

Analizom podataka o projektima iz [4] identifikovani su određeni nedostaci baze podataka koji mogu uticati na preciznost rangiranja institucija. Najznačajniji problem predstavlja pojava istih organizacija pod različitim nazivima, uključujući srpsku i englesku verziju, što dovodi do njihovog duplog evidentiranja sa različitim PIC identifikacionim brojevima. Pored toga, istorijske razlike u načinu registracije organizacija prilikom podnošenja projektnih prijava dodatno su otežali analizu stvarnih podataka. Radi obezbeđivanja realnijeg uvida u učešće univerziteta u EU projektima, u okviru ovog istraživanja izvršena je agregacija podataka svih fakulteta, instituta i drugih organizacionih jedinica koje pripadaju svakom akreditovanom državnom univerzitetu u Srbiji. Nakon sprovedene reorganizacije baze podataka, rezultati su prikazani u tabeli 2, koja sadrži ukupan broj realizovanih projekata po univerzitetima, razdvojenih prema visokoškolskim ustanovama i institutima odnosno drugim pridruženim organizacijama.

Tabela 2 – Ukupan broj projekata podnesenih od strane državnih univerziteta u Srbiji, uključujući visokoškolske ustanove, institute i druge univerzitetske organizacije

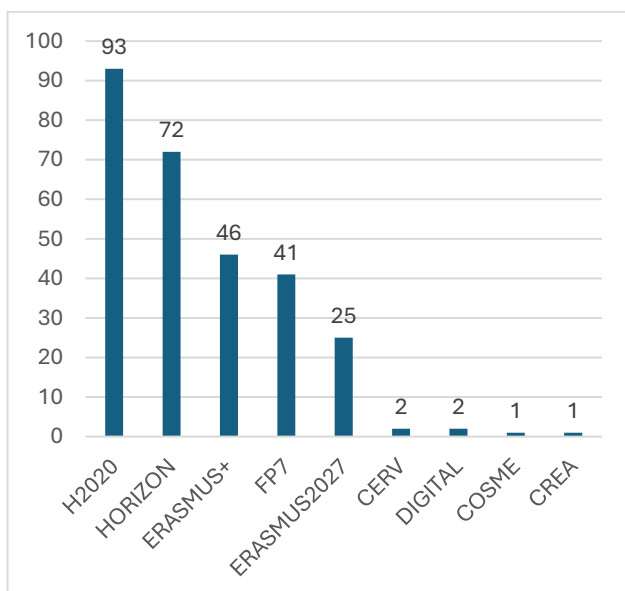
R. br.	Univerzitet	Broj dobijenih projekata na visokoškolskim ustanovama	Broj dobijenih projekata na institutima i drugim organizacijama koje pripadaju univerzitetu	Ukupno
1.	Univerzitet u Beogradu	299	157	456
2.	Univerzitet u Novom Sadu	210	73	283
3.	Univerzitet u Nišu	83	1	84
4.	Univerzitet u Kragujevcu	40	0	40
5.	Državni univerzitet u Novom Pazaru	8	0	8
6.	Univerzitet umetnosti u Beogradu	8	0	8
7.	Univerzitet odbrane u Beogradu	2	0	2

Ovi rezultati omogućavaju jasnije sagledavanje stvarnog položaja univerziteta u Srbiji u kontekstu učešća u evropskim projektima i predstavljaju osnovu za dalje analize konkurentnosti i međunarodne vidljivosti institucija.

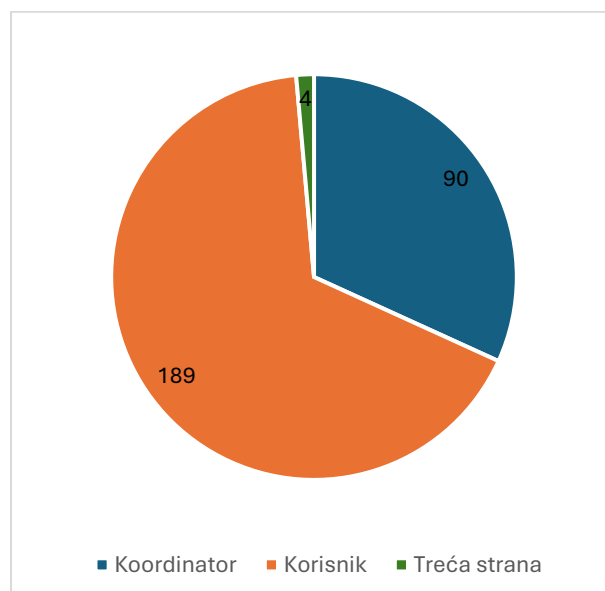
4. ANALIZA UČEŠĆA UNIVERZITETA U NOVOM SADU U EVROPSKIM PROJEKTIMA

Analiza podataka prikupljenih iz svih organizacija koje pripadaju UNS pokazuje da su univerzitet, visokoškolske ustanove, instituti i druge univerzitetske organizacije ostvarili najviše projekata u okviru programa H2020 (93 projekta), zatim Horizon (72), Erasmus+ (46), FP7 (41) i Erasmus 2027 (25). Pored toga, unutar UNS su ostvareni i po dva Digital Europe i CERV projekta, kao i po jedan CREA i COSME projekat. Raspodela dobijenih projekata prikazana je na slici 1.

Ova raspodela ukazuje na značajnu aktivnost UNS-a u ključnim evropskim programima za visoko obrazovanje i istraživanje, sa posebnim naglaskom na Erasmus+ i Horizon projekte. Od ukupno 283 dobijena projekta, UNS i pripadajuće institucije su bili koordinatori u 90 projekata (31,8%), korisnici u 189 projekata (66,8%) i treća strana u 4 projekta (1,4%). Raspodela prema ulozi učesnika prikazana je na slici 2.

Slika 1. Raspodela dobijenih projekata u okviru UNS

Slika 2. Raspodela prema ulozi na dobijenim projektima u okviru UNS

UNS ostvaruje visok udeo u koordinatorskim ulogama, sa 31,8 % projekata u kojima je inicijator i nosilac aktivnosti, što ga stavlja u veoma konkurentan položaj u poređenju sa drugim visokoškolskim institucijama u zemlji. Ovaj rezultat je posebno značajan kada se uzme u obzir da Univerzitet u Beogradu, iako ima veći apsolutni broj projekata, ima manji relativni udeo u koordinatorskim ulogama, što ukazuje na veću projektno-stratešku aktivnost Univerziteta u Novom Sadu. Raspodela projekata prema vrsti uloge prikazana je u tabeli 3.

Tabela 3 – Učešće univerziteta iz Srbije u evropskim projektima prema ulozi

R. br.	Univerzitet	Koordinator	Korisnik	Treća strana
1.	Univerzitet u Beogradu	92 (20,2%)	352 (77,2%)	12 (2,6%)
2.	Univerzitet u Novom Sadu	90 (31,8%)	189 (66,8%)	4 (1,4%)
3.	Univerzitet u Nišu	22 (26,2%)	62 (73,8%)	0
4.	Univerzitet u Kragujevcu	11 (27,5%)	28 (70,0%)	1 (2,5%)
5.	Državni univerzitet u Novom Pazaru	1 (12,5%)	7 (87,5%)	0
6.	Univerzitet umetnosti u Beogradu	3 (37,50%)	5 (62,50%)	0
7.	Univerzitet odbrane u Beogradu	0	2 (100,0%)	0

Komparativna analiza sa projektima dobijenim na drugim univerzitetima u Srbiji pokazuje da je UNS jedini univerzitet iz Srbije koji je do sada dva puta ostvario CERV projekat, čime se potvrđuje njegova konkurentnost u oblastima socijalnih prava i evropskih vrednosti.

Identifikacijom projekata u kojima UNS nije učestvovao, uočeno je da su određeni univerziteti ostvarili uspehe u programima u kojima UNS do sada nije imao projektni angažman:

- CIP (*Competitive and Innovation Framework Programme*) – Univerzitet u Beogradu
- SMP (*Single Market Programme*) – Univerzitet u Nišu

Ovi rezultati ukazuju na potencijal UNS-a da proširi svoje učešće u dodatnim evropskim programima i da dalje unapredi svoju vidljivost i konkurentnost na međunarodnom nivou.

5. ZAKLJUČAK

Rezultati prikazani u ovom radu ukazuju na značaj potrebe za sistematskom reorganizacijom i standardizacijom podataka na nacionalnom akademskom nivou, kako bi se omogućilo precizno praćenje stvarnog obima projektnih aktivnosti visokoškolskih ustanova i univerziteta u Republici Srbiji. Fragmentacija podataka, nastala usled različitih istorijskih praksi registracije institucija, može dovesti do pogrešnog tumačenja stvarnog učešća pojedinih organizacija u programima finansiranim od strane Evropske unije.

Analiza položaja UNS u kontekstu evropskih projekata pokazuje da UNS zauzima drugo mesto po ukupnom broju realizovanih projekata u Srbiji, odmah iza Univerziteta u Beogradu. Agregirani podaci ukazuju na to da UNS poseduje razvijene institucionalne kapacitete i značajan međunarodni potencijal za saradnju u okviru ključnih EU programa, kao što su Erasmus+, Horizon i prethodni okvirni programi (FP7). Prikazani rezultati predstavljaju osnov za pouzdano sagledavanje projektne uspešnosti i za strateško planiranje budućih projektnih aktivnosti. Na osnovu ovakvog pristupa, UNS može unaprediti proces identifikacije prioritarnih oblasti, jačanja međunarodnih partnerskih mreža i povećanja konkurentnosti u evropskom istraživačkom i obrazovnom prostoru.

Dalja istraživanja trebalo bi usmeriti ka uporednoj analizi univerziteta iz Srbije sa relevantnim institucijama iz drugih evropskih zemalja, sa posebnim fokusom na obim i strukturu finansiranja, uspešnost projektnih prijava, oblike međunarodne saradnje i uticaj projekata na akademsku vidljivost i inovacioni razvoj. Takav pristup omogućio bi preciznije pozicioniranje UNS-a u širem evropskom kontekstu i pružio osnov za unapređenje nacionalnih politika u oblasti internacionalizacije visokog obrazovanja i nauke.

LITERATURA

- [1] European Commission, “Erasmus+ Programme Guide,” European Commission, 2023.
- [2] Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture (European Commission), “Erasmus+ annual report 2024,” European Commission, 2025.
- [3] M. Vesković, I. Đokvučić, D. Gavrančić, H. Hiršenberger, M. Milutinović, I. Vujkov, “*Internacionalizacija univerziteta u Novom Sadu*” XVIII Skup **TRENDOVI RAZVOJA: “INTERNACIONALIZACIJA UNIVERZITETA”** Kopaonik, Srbija: Univerzitet u Novom Sadu, 1. 3. 2012, pp. 17–21.
- [4] European Commission, *EU Funding & Tenders Portal*, <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/partner-search?isExactMatch=true&type=ORGANISATION,PERSON&order=DESC&pageNumber=1&pageSize=50&sortBy=lastModified>